Kulturutskottets betänkande

1983/84:24

om forskning, såvitt avser Kulturverksamhet m. m. (prop. 1983/84:107 bil. 5 delvis)

Propositionen

I proposition 1983/84:107 om forskning har regeringen (utbildningsdepartementet) i bilaga 5, såvitt avser Kulturverksamhet m. m. (s. 156–161), föreslagit riksdagen att

1. anta vid propositionen fogat förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370),

2. till Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet för budgetåret 1984/85 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kr.

Lagförslaget, som avser avdrag för bidrag till viss museiverksamhet, fogas vid betänkandet som *bilaga 1*.

Utskottet har berett skatteutskottet tillfälle att yttra sig över propositionen, såvitt avser lagförslaget. Yttrandet (SkU 1983/84:11) fogas vid betänkandet som *bilaga 2*.

Motioner

I motion 1983/84:2617 av Gunnar Nilsson i Stockholm (s) och Bo Finnkvist (s) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av medelsanvisning till Arbetarrörelsens arkiv och dess forskningsråd för folkrörelseforskning.

I motion 1983/84:2632 av Eva Hjelmström (vpk) yrkas att riksdagen beslutar avslå proposition 1983/84:107 vad avser förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370).

I motion 1983/84:2634 av Ulf Adelsohn m. fl. (m) yrkas, såvitt nu är i fråga,

23. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna att 600 000 kr. av de under anslaget Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet föreslagna medlen skall fördelas av humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet på sätt som i motionen anges.

Utskottet

I överensstämmelse med vad som uttalades i proposition 1981/82:106 om forskning m. m. tas i den nu aktuella propositionen upp även frågan om den forskningsverksamhet som kulturinstitutionerna representerar.

Det framhålls i propositionen att ett antal myndigheter och institutioner inom kultursektorn traditionellt har en verksamhet som på olika sätt knyter an till forskningsverksamhet. Denna anknytning har främst legat i att ett antal institutioner har haft karaktären av "lärda verk", med hög vetenskaplig kompetens hos de anställda och med en verksamhet som har utgjort en form av basresurs för forskningen. De "lärda verken" har efter hand kommit att utvecklas i en riktning som gör det meningsfullt att också tala om sektorsansvariga organ. Med sektorsansvaret följer att institutionerna också har ett ansvar för det forskningsarbete som bör bedrivas för att en rationell utveckling av resp. sektor skall komma till stånd.

Enligt föredragande statsrådet bör behovet av forsknings- och utvecklingsarbete (FoU) i princip kunna tillgodoses genom en utvidgning av kulturinstitutionernas samverkan med högskolan och genom samutnyttjande av de resurser som andra sektorer disponerar och som på olika sätt knyter an till behovet inom kultursektorn.

Utskottet kan ansluta sig till denna uppfattning. För att kulturinstitutionernas berättigade önskemål på området skall kunna tillgodoses krävs dock självfallet en positiv inställning från högskolans och andra sektorsorgans sida till kulturinstitutionernas behov.

Då det gäller de behov av forskning från olika utgångspunkter som kulturinstitutionerna redovisat finns skäl nämna följande.

Naturhistoriska riksmuseet intar en särställning, eftersom museet inte bara har ett sektorsansvar utan även ett undervisnings- och informationsansvar. Museets forskningsbehov är företrädesvis inomvetenskapligt motiverade, dvs. avser grundforskning enligt gängse terminologi.

Utskottet tillstyrker förslag i propositionen om att riksmuseet får en viss förstärkning av sina basresurser, nämligen såvitt avser sådana ämnesområden som inte är företrädda vid högskolorna. I enlighet med propositionen bör för nästa budgetår beräknas ett belopp om 400 000 kr. för ändamålet.

Behovet av långsiktig kunskapsuppbyggnad har betonats av samtliga kulturinstitutioner. Inom museisektorn har man pekat på en rad preciserade forskningsbehov exempelvis om teknikens påverkan på samhälle och individ. Det framhålls i propositionen att ansvaret för den långsiktiga kunskapsuppbyggnaden inom de områden som nämnts i propositionen åvilar såväl berörda myndigheter som högskolan. Det är angeläget att kulturinstitutionerna tar initiativ till kontakter med högskolorna och försöker finna lämpliga samverkansformer.

Kulturinstitutionerna har även pekat på behovet av mer verksamhetsinriktad utvecklingsforskning. För kulturminnesvårdens vidkommande finns sålunda behov av metodforskning inom olika områden: byggnadsvård, arkeologiska undersökningar, prospekteringsverksamhet m. m. Museerna efterlyser utvecklingsarbete rörande metoder för konservering, dokumentation och registrering. Arkiven önskar ett utvecklingsarbete inom det

arkivteoretiska området, bl. a. med hänsyn till framväxten av nya tekniska medier.

Föredragande statsrådet framhåller att även inom den verksamhetsinriktade utvecklingsforskningen bör behoven i första hand kunna tillgodoses genom ett ökat samutnyttjande av befintliga resurser. En viss ökning av institutionernas egna resurser kan dock anses motiverad, uttalar han. Då det gäller samverkansmöjligheterna uttalas i propositionen att de resurser som högskolan representerar i ökad utsträckning bör kunna utnyttjas även för de forskningsbehov som föreligger här. Samverkansformerna med högskolan bör utvecklas även i detta sammanhang på initiativ av kulturinstitutionerna. Vissa förstärkningar av humanistisk- samhällsvetenskapliga forskningsrådets resurser har föreslagits i propositionen. I det här aktuella avsnittet i propositionen erinras om de möjligheter som dessa resurser representerar även för kulturinstitutionernas forskningsbehov. De egna forskningsresurserna inom kulturfältet, anförs det i propositionen, bör ses som ett komplement till de samverkansmöjligheter som redovisats i propositionen (s. 158–159). De bör, anförs det, ge kulturinstitutionerna vissa möjligheter att utifrån egna förutsättningar få till stånd forskningsverksamhet inom viktiga sektorer.

Mot bakgrund av vad som anförts i det föregående föreslås att ett belopp om tillhopa 600 000 kr. beräknas för FoU-arbete inom kultursektorn, främst avseende verksamhetsinriktad utvecklingsforskning. I det föregående har redovisats frågan om en förstärkning av naturhistoriska riksmuseets basresurser för forskning av grundforskningskaraktär med ett belopp som beräknats till 400 000 kr. En total ram av 1 000 000 kr. beräknas för angivna ändamål. Det föreslås att medlen anvisas under ett nytt reservationsanslag benämnt Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet. Vid medelsberäkningen har man i propositionen utgått från en fördelning av resurserna enligt följande.

Ändamål	Belopp
Statens kulturråd	
för fördelning inom museisektorn	300 000
Riksantikvarieämbetet	200 000
Riksarkivet	100 000
Naturhistoriska riksmuseet	400 000
	1 000 000

I propositionen anförs att – med hänsyn till att det rör sig om ett nytt ändamål inom kultursektorn – regeringen bör ha möjlighet att göra omdispositioner mellan de olika deländamålen.

I moderata samlingspartiets partimotion 2634 biträds förslaget om att 1 milj. kr. skall anvisas till forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet under ett nytt reservationsanslag. Motionärerna kan däremot inte

godta fördelningen av de föreslagna medlen i stort eller att statens kulturråd skulle få ansvaret för fördelningen av vissa medel. Motionärerna – som inte har något att erinra mot förstärkningen av Naturhistoriska riksmuseets basresurser med 400 000 kr. – anser att 600 000 kr. skall fördelas av humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet för inomvetenskapligt motiverade forskningsprojekt inom kultursektorn. Härvidlag bör enligt motionärerna beaktas ansökningar och förslag från både de i propositionen nämnda kulturinstitutionerna och kulturinstitutioner inom högskolan.

Utskottet anser i överensstämmelse med vad som förordats i propositionen att de särskilda resurser om 600 000 kr. som föreslås bli anvisade för forsknings- och utvecklingsinsatser skall användas för främst verksamhetsinriktad utvecklingsforskning. Genom de föreslagna resurserna får kulturinstitutionerna vissa möjligheter att utifrån egna förutsättningar och villkor få till stånd forskningsverksamhet inom viktiga sektorer. Den omständigheten att en särskild resurstilldelning föreslås för kulturinstitutionerna skall inte uppfattas som att sektorn skall överta den forskningsverksamhet som kan åstadkommas genom högskolan och forskningsråden. Detta framgår med tydlighet av vad som anförs i propositionen. Det ligger helt i linje med förslagen i denna att kulturinstitutionernas behov av forskning i väsentlig mån bör tillgodoses genom ett förbättrat samarbete med bl. a. högskolan. Utskottet vill här också starkt understryka värdet för kulturinstitutionerna av att kunna utnyttja de möjligheter som bl. a. humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådets resurser erbjuder. Genom propositionsförslaget tillförs detta forskningsråd ökade resurser.

Med hänvisning till det anförda och då utskottet inte heller i övrigt har något att erinra mot regeringens förslag tillstyrker utskottet detta i här aktuell del. Motion 2634 yrkande 23 avstyrks.

I propositionen tas upp en fråga rörande näringslivets medverkan till finansieringen av Tekniska museets verksamhet.

Kostnader för FoU som har eller kan antas få betydelse för den skattskyldiges rörelse är enligt gällande lagstiftning att anse som avdragsgilla driftkostnader i rörelsen (p. 18 första stycket anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen). Detsamma gäller kostnader för erhållande av information om sådan FoU. Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer kan förordna att bidrag som en skattskyldig lämnar till viss forskning eller visst utvecklingsarbete skall under den tid som anges i förordnandet helt eller delvis anses som driftkostnad i rörelsen (andra stycket samma anvisningspunkt). Med stöd av detta bemyndigande har i en särskild förordning (1975:127) räknats upp ett antal institutioner till vilka bidrag kan lämnas med avdragsrätt vid taxeringen.

Förslaget i propositionen innebär att regeringsbemyndigandet utvidgas till att avse även bidrag till viss museiverksamhet. Finansministern ämnar med stöd av denna utvidgning föreslå regeringen att Tekniska museet skall ingå bland de institutioner till vilka avdragsgilla bidrag kan lämnas. Han pekar i

sammanhanget på museets anknytning till och betydelse för industriföretagen och menar att en sådan avdragsrätt i hög grad skulle förbättra museets möjligheter att få bidrag från näringslivet.

I motion 2632 (vpk) yrkas avslag på propositionen i denna del. Motionärerna anför att ett bifall till regeringsförslaget skulle medföra att näringslivets möjligheter till sponsring skulle öka markant.

Skatteutskottet har i ett enhälligt yttrande anfört följande.

Skatteutskottet har vid sin under många år återkommande prövning av frågor om avdrag för bidrag till kulturella och andra allmännyttiga ändamål alltid intagit den ståndpunkten att ändamål av den här arten bör främjas genom direkta bidrag av allmänna medel och inte genom en svårbedömd avdragsrätt vid taxeringen.

Syftet med propositionen är emellertid framför allt att skapa möjligheter för att till viss del finansiera en statlig verksamhet på annat sätt än genom anslag. Med hänsyn härtill och till den betydelse Tekniska museet numera har fått för industriföretagen och när det gäller att hos en bred allmänhet sprida förståelse för och kännedom om den tekniska och industriella utvecklingen i Sverige har utskottet från de synpunkter utskottet har att företräda ingen erinran mot att bidrag till Tekniska museet jämställs med sådana kostnader för bidrag till forsknings- och utvecklingsarbete som skall anses avdragsgilla i rörelse.

Skatteutskottet anser således att kulturutskottet bör tillstyrka förslaget i propositionen och avstyrka motionen.

Kulturutskottet ansluter sig till skatteutskottets slutsatser i denna fråga. Enligt utskottets mening kan stöd från näringslivet till Tekniska museet inte anses stå i strid med de principer som bör gälla i fråga om sponsring. Utskottet vill i sammanhanget framhålla att Tekniska museet inte utgör en statlig institution utan är en stiftelse – där grundarna utgörs av Ingenjörsvetenskapsakademien, Svenska teknologföreningen (numera Sveriges civilingenjörsförbund), Sveriges industriförbund och Svenska uppfinnareföreningen – och att stiftelsens verksamhet finansieras främst genom ett statligt driftbidrag och genom bidrag från näringslivet och museets vänförening.

I enlighet med det anförda tillstyrker utskottet det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring av kommunalskattelagen (1928:370) och avstyrker således motion 2632.

Utskottet behandlar slutligen motion 2617 (s), som avser resurserna till Stiftelsen Arbetarrörelsens arkiv och dess forskningsråd för folkrörelseforskning.

Motionärerna framhåller att stiftelsen är centralt arkiv för arbetarrörelsen och specialvetenskapligt bibliotek samt att institutionen dessutom har till uppgift att främja forskning om arbetarrörelsen och andra folkrörelser. Institutionen har under senare år alltmer försökt inrikta sin verksamhet på att initiera och underlätta forskning om folkrörelserna. Det framhålls att verksamheten i sistnämnda hänseende ytterligare har betonats genom att ett

forskningsråd knutits till institutionen. Den del av verksamheten som har forskningsanknytning har hitintills finansierats genom tillfälliga anslag men det är enligt motionärernas mening nödvändigt med en mer permanent lösning av anslagsfrågan. Ett första tillskott bör vara av storleksordningen 100 000 kr.

Utskottet anser i överensstämmelse med det synsätt som kommer till uttryck i forskningspropositionen att inte minst den forskningsinitierande verksamhet som Arbetarrörelsens arkiv bedriver är av betydelse. Med hänsyn härtill och till vad som anförs i motionen om behovet av stöd till denna verksamhet förutsätter utskottet att stiftelsens behov av resurser för den verksamhet som har forskningsanknytning särskilt uppmärksammas vid regeringens budgetberedning inför budgetåret 1985/86. Syftet med motionen kan därför bedömas bli tillgodosett. Den påkallar inte någon riksdagens åtgärd.

Utskottet hemställer

1. beträffande *avdrag för bidrag till viss museiverksamhet*
   att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:107 och med avslag på motion 1983/84:2632 antar i propositionen framlagt förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370), bil. 1 till betänkandet,
2. beträffande *fördelningen av vissa medel för FoU-insatser inom kulturområdet*
   att riksdagen med bifall till proposition 1983/84:107 och med avslag på motion 1983/84:2634 yrkande 23 godkänner vad som anförts i propositionen,
3. beträffande *medelsanvisningen*
   att riksdagen till *Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet* för budgetåret 1984/85 under åttonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 1 000 000 kr.,
4. beträffande *Stiftelsen Arbetarrörelsens arkiv*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:2617.

Stockholm den 17 maj 1984

På kulturutskottets vägnar
INGRID SUNDBERG

Närvarande: Ingrid Sundberg (m), Ing-Marie Hansson (s), Karl Boo (c), Lars-Ingvar Sörenson (s), Catarina Rönnung (s), Maja Bäckström (s), Lars Ahlmark (m), Stina Gustavsson (c), Berit Oscarsson (s), Gunnel Liljegren (m), Jan-Erik Wikström (fp), Anders Nilsson (s), Iréne Vestlund (s), Håkan Stjernlöf (m) och Ingela Andersson (vpk).

Reservationer

1. Avdrag för bidrag till viss museiverksamhet (mom. 1)

Ingela Andersson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 5 börjar "Kulturutskottet ansluter" och slutar "motion 2632" bort ha följande lydelse:

Kulturutskottet befarar att den föreslagna utvidgningen av kommunalskattelagen, dvs. att Tekniska museet förs in i katalogen över verksamheter där avdragsrätt kan vara giltigt, öppnar möjligheterna för att andra museer senare kan föras in i katalogen. Detta skulle innebära att näringslivets möjligheter till sponsring markant ökar. Utskottet anser att detta skulle stå i strid med de principer som bör gälla för finansieringen av museiverksamhet och avstyrker därför propositionen i denna del och tillstyrker således motion 2632.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *avdrag för bidrag till viss museiverksamhet*
   att riksdagen med avslag på proposition 1983/84:107 och med bifall till motion 1983/84:2632 avslår i propositionen framlagt förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370),

2. Fördelningen av vissa medel för FoU-insatser inom kulturområdet (mom. 2)

Ingrid Sundberg, Lars Ahlmark, Gunnel Liljegren och Håkan Stjernlöf (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar "Utskottet anser" och slutar "23 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning. Detta innebär *dels* att utskottet tillstyrker att 1 milj. kr. anvisas till forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet, *dels* att fördelningen av den del av beloppet som inte skall gå till Naturhistoriska riksmuseet bör fördelas av humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet för inomvetenskapligt motiverade forskningsprojekt inom kultursektorn. Vid fördelningen av medlen bör beaktas ansökningar och förslag både från de i propositionen nämnda kulturinstitutionerna och kulturinstitutioner inom högskolan.

I enlighet med det anförda tillstyrker utskottet motion 2634 yrkande 23.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *fördelningen av vissa medel för FoU-insatser inom kulturområdet*
   att riksdagen med anledning av proposition 1983/84:107 och med bifall till motion 1983/84:2634 yrkande 23 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Förslag till lagändring som framlagts av regeringen och som tillstyrkts av utskottet

Förslag till
Lag om ändring i kommunalskattelagen (1928: 370)

Härigenom föreskrivs att punkt 18 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen (1928: 370) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	Anvisningar till 29 §
18.[1] Avdrag må ske för kostnad för sådan forskning och sådant utvecklingsarbete som har eller kan antagas få betydelse för den skattskyldiges rörelse. Avdrag medges även för kostnad för erhållande av information om sådan forskning och sådant utvecklingsarbete. Avser kostnaden anskaffning av sådana tillgångar, för vilka anskaffningskostnaden enligt bestämmelser i denna lag får avdragas endast genom årlig avskrivning på grund av värdeminskning, gäller dock bestämmelserna om sådan avskrivning även beträffande den kostnaden.	18. Avdrag må ske för kostnad för sådan forskning och sådant utvecklingsarbete som har eller kan antagas få betydelse för den skattskyldiges rörelse. Avdrag medges även för kostnad för erhållande av information om sådan forskning och sådant utvecklingsarbete. Avser kostnaden anskaffning av sådana tillgångar, för vilka anskaffningskostnaden enligt bestämmelser i denna lag får avdragas endast genom årlig avskrivning på grund av värdeminskning, gäller dock bestämmelserna om sådan avskrivning även beträffande den kostnaden.
Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer kan förordna att bidrag, som den skattskyldige lämnar till vissa forskning eller visst utvecklingsarbete, skall för tid som anges i förordnandet helt *eller* delvis anses såsom driftkostnad i den skattskyldiges rörelse.	Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer kan förordna att bidrag, som den skattskyldige lämnar till viss forskning, visst utvecklingsarbete *eller viss museiverksamhet*, skall för tid som anges i förordnandet helt eller delvis anses såsom driftkostnad i den skattskyldiges rörelse.

Denna lag träder i kraft dagen efter den dag, då lagen enligt uppgift på den har kommit ut från trycket i Svensk författningssamling. De nya bestämmelserna tillämpas första gången vid 1984 års taxering.

[1] Senaste lydelse 1974: 769.

Skatteutskottets yttrande 1983/84:11 y

om avdrag för bidrag till viss museiverksamhet (prop. 1983/84:107)

Till kulturutskottet

Kulturutskottet har berett skatteutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1983/84:107 om forskning, bilaga 5, avsnitt Kulturverksamhet m. m. såvitt avser förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370) – KL – jämte eventuella motioner.

I det berörda avsnittet av propositionen föreslås att regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer får möjlighet förordna att bidrag som en skattskyldig lämnar till viss museiverksamhet skall vara helt eller delvis avdragsgill i den skattskyldiges rörelse. I motion 1983/84:2632 av Eva Hjelmström (vpk) yrkas avslag på propositionen i denna del.

Enligt punkt 18 första stycket anvisningarna till 29 § KL är kostnader för sådant forsknings- och utvecklingsarbete som har eller kan antas få betydelse för den skattskyldiges rörelse att anse som avdragsgilla driftkostnader i rörelsen. Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer kan enligt andra stycket av samma anvisningspunkt förordna att bidrag som en skattskyldig lämnar till viss forskning eller visst utvecklingsarbete skall under den tid som anges i förordnandet helt eller delvis anses som driftkostnad i rörelsen. Med stöd av detta bemyndigande har i en särskild förordning (1975:127) räknats upp ett antal institutioner till vilka bidrag kan lämnas med avdragsrätt vid taxeringen.

Förslaget i propositionen innebär att regeringsbemyndigandet utvidgas till att avse även bidrag till viss museiverksamhet. Finansministern ämnar med stöd av denna utvidgning föreslå regeringen att Tekniska museet skall ingå bland de institutioner till vilka avdragsgilla bidrag kan lämnas. Han pekar i sammanhanget på museets anknytning till och betydelse för industriföretagen och menar att en sådan avdragsrätt i hög grad skulle förbättra museets möjligheter att få bidrag från näringslivet.

Skatteutskottet har vid sin under många år återkommande prövning av frågor om avdrag för bidrag till kulturella och andra allmännyttiga ändamål alltid intagit den ståndpunkten att ändamål av den här arten bör främjas genom direkta bidrag av allmänna medel och inte genom en svårbedömd avdragsrätt vid taxeringen.

Syftet med propositionen är emellertid framför allt att skapa möjligheter för att till viss del finansiera en statlig verksamhet på annat sätt än genom anslag. Med hänsyn härtill och till den betydelse Tekniska museet numera har fått för industriföretagen och när det gäller att hos en bred allmänhet sprida förståelse för och kännedom om den tekniska och industriella

utvecklingen i Sverige har utskottet från de synpunkter utskottet har att företräda ingen erinran mot att bidrag till Tekniska museet jämställs med sådana kostnader för bidrag till forsknings- och utvecklingsarbete som skall anses avdragsgilla i rörelse.

Skatteutskottet anser således att kulturutskottet bör tillstyrka förslaget i propositionen och avstyrka motionen.

Stockholm den 12 april 1984

På skatteutskottets vägnar
RUNE CARLSTEIN

Närvarande: Rune Carlstein (s), Knut Wachtmeister (m), Valter Kristenson (s)*, Stig Josefson (c), förste vice talmannen Ingegerd Troedsson (m)*, Olle Westberg (s)*, Hagar Normark (s), Bo Lundgren (m), Ingemar Hallenius (c), Bo Forslund (s), Egon Jacobsson (s), Karl Björzén (m), Kjell Johansson (fp), Lars Hedfors (s)* och Erkki Tammenoksa (s).

* Ej närvarande vid justeringen.